

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 2

Берегове 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №9 від 20.12.2022 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Бачо Роберт – доктор економічних наук, професор (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна).

Заступник головного редактора:

Пойда-Носик Ніна – доктор економічних наук, професор (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна).

Відповідальний редактор:

Макарович Вікторія – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна).

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук України (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Стойка Наталія* – кандидат економічних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Лоскоріх Габрієлла* – доктор філософії з обліку і оподаткування (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Моца Андрій* – кандидат юридичних наук, доцент (ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна); *Внукова Наталія* – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України (Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна); *Живко Зінаїда* – доктор економічних наук, професор (Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна); *Коваленко Юлія* – доктор економічних наук, професор (Державний податковий університет, Україна); *Новіченко Людмила* – кандидат економічних наук, доцент (Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна); *Феньвеш Вероніка* – габлітований доктор наук з галузі економіки, професор (Дебреценський університет, Угорщина); *Махова Рената* – габлітований доктор наук з галузі економіки, доцент (Університет Й. Шельє, Словачька Республіка); *Ілеш Балінт Чобо* – кандидат наук в галузі економіки, професор (Університет Яноша Наймана, Угорщина); *Дунай Анна* – доктор філософії в галузі економіки, професор (Університет Яноша Наймана, Угорщина); *Сас Левенте* – доктор наук в галузі економіки, професор (Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія).

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 2 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 286 с. – Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №25089-15029P від 08.11.2021 р.*

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90200 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2022

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

2. szám

Beregszász 2022

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

*Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2022. december 20-i 9. sz. jegyzőkönyv)*

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő:

Prof. Dr. Bacsó Róbert – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Főszerkesztő-helyettes:

Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina - gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (II. RFKMF, Ukrajna).

Felelős szerkesztő:

dr. Makarovics Viktória – gazdaságtudományos kandidátusa, docens (II. RFKMF, Ukrajna).

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajnai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Sztojka Natália* – gazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens (II. RFKMF, Ukrajna); *dr. Loszkorih Gabriella* – PhD (II. RFKMF, Ukrajna); *Dr. Moca Andrij* – jogtudományok kandidátusa docens (II. RFKMF, Ukrajna); *Prof. Dr. Vnukova Natália* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza (Simon Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Zsioko Zinaida* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (Lembergi Állami Belügyi Egyetem, Ukrajna); *Prof. Dr. Kovalenko Julia* – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor (Állami Adóegyetem, Ukrajna); *dr. Novicsenko Ljudmila* – gazdaságtudományok kandidátusa, docens (Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Könyvvizsgálói Akadémia, Ukrajna); *Dr. habil. Fenyves Veronika* - PhD, egyetemi docens (Debreceni Egyetem, Magyarország); *Dr. habil. Ing. Machová Renáta* – PhD, egyetemi docens (Selye János Egyetem, Szlovákia); *Prof. Dr. Illés Bálint Csaba* - CsC, egyetemi tanár (Neumann János Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Dunai Anna* - PhD, egyetemi tanár (Neumann János Egyetem, Magyarország); *Prof. Dr. Szász Levente* - PhD, egyetemi tanár (Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia).

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : tudományos folyóirat. 2. szám (2022). Beregszász: II. RFKMF. 2022. 286 o.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek aktuális tudományos kutatásait tesszük közzé.

*A nyomtatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

A tudományos folyóirat megjelenését Magyarország Kormánya támogatta

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 2

Berehove 2022

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

Recommended for publication by the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 9 dated December 20, 2022)

Editorial board:

Editor-in-Chief:

Bacho Robert – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Deputy Editor-in-Chief:

Poyda-Nosyk Nina – Doctor of Economics, Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Managing Editor:

Makarovych Viktoriia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine).

Editorial Board Members:

Orlov Ihor - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine (FR II THCHE, Ukraine); **Stoyka Nataliia** - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine); **Loskorikh Gabriella** – PhD in Economics (FR II THCHE, Ukraine); **Motsa Andriy** – PhD in Law, Associate Professor (FR II THCHE, Ukraine); **Vnukova Nataliia** – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine (Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine); **Zhyvko Zinaida** – Doctor of Economics, Professor (Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine); **Kovalenko Yuliia** - Doctor of Economics, Professor (State Tax University, Ukraine); **Novichenko Liudmyla** –Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, Ukraine); **Fenyves Veronika** – Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (University of Debrecen, Hungary); **Makhova Renata** - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor (J. Selye University, Slovak Republic); **Illés Bálint Csaba** – Candidate of Sciences in Economics, Professor (John von Neumann University, Hungary); **Dunay Anna** – PhD in Economics, Professor (John von Neumann University, Hungary); **Szász Levente** – PhD in Economics, Professor (Babeş-Bolyai University, Romania).

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : scientific journal. Vol. 2 (2022) / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovych [and others]. – Berehove: FR II THCHE, 2022. – 286 p. – Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KV No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The publication of the scientific journal is sponsored by the government of Hungary

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence adress: Kossuth sq.6, Berehove, Zakarpattia region, Ukraine, 90202

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Аналіз тенденцій розвитку автомобільної промисловості в Україні	13
Барабашне Карпаті Д., Чакне Філеп Ю. Викликані інноваційним розвитком вимоги роботодавця стосовно компетентностей працівників	24
Кумар К. Розвиток економічних процесів, пов'язаних з використанням сонячної енергії	32
Колісниченко Т. Функціональні характеристики управління ресторанним бізнесом в інноваційній економіці	42
Надь Ж. Систематичний огляд: принципи та кроки	47
Натц К., Салай Ж.Г. Сектор ІКТ в Німеччині	54
Селлеш-Товт А. Прояв та управління негативними наслідками туризму в національних парках Угорщини	66
Баньої Б., Дьордьне Максим Надь Т., Мадяр З. Вплив епідемії коронавірусу та системи державної підтримки на бізнес-стратегію підприємств повіту Сабольч-Сатмар-Берег	77
Моца А. Щодо окремих проблемних питань можливої відміни Господарського кодексу України	88
Потокі Г. Євросоюзівські та інші регіональні джерела фінансування в контексті розвитку Закарпатської області	97

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Дубинська О. Розробка методичних рекомендацій щодо визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі розрахунку показників його фінансового стану	109
Коваленко Ю. М. Допоміжні фінансові корпорації на ринку цінних паперів України	117
Неівестна О., Тригубченко Є. Фондові механізми стратегічного розвитку фінансового потенціалу підприємств України	130
Гуляш Є., Гайду Т. Рейзінгер-Дучаї А. Індикатори ESG у звітах про сталий розвиток – яка роль фінансових установ?	138
Шювегеш Г., Божік Ш., Семан Ю. Достатність капіталу та стан відповідності строків погашення в угорських компаніях централізованого теплопостачання	154
Семан Ю., Божік Ш., Шювегеш Г. Цифровізація банківського сектору в Угорщині	163
Сочка К. Державний борг України: поточні реалії і проблеми	172

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Макарович В. Сучасні інструменти бізнес-аналітики для управління підприємницькою діяльністю	184
Ковач-Румп Г., Тангл А. Впровадження МСФЗ на рівні індивідуальної звітності в Угорщині: емпіричне дослідження	196
Калман Б.Г., Лоскоріх Г., Потокі Г. Сучасна кастова система в оподаткуванні	207
Будаї Е, Деніх Е. Якість бухгалтерської звітності з точки зору студентів	220
Гуренко Т. Облікова інформація – основа для розробки стратегії управління дебіторською заборгованістю	232
Откаленко О. Методика обліку розрахунків з підзвітними особами в установах державного сектору	240
Сливка Я. Соціальні, екологічні, економічні наслідки вуглецевого сліду: обліковий аспект	248
Ганусич В. Аналіз ESG рейтингу компанії	257
Борзан А. Секереш Б. Критичні моменти під час переходу угорських компаній на звітування за МСФЗ	266
РЕЦЕНЗІЯ на колективну монографію «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності, оподаткування і консалтингу в Україні» за ред. д.е.н. проф. Г.М. Колісник	278
Загальні вимоги до оформлення рукописів	281

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Az ukrajnai autóipar fejlődési tendenciáinak elemzése	13
Barabásné dr. Kárpáti D., Csákné dr. Filep J. Az innováció vezérelt fejlődés indukálta munkáltatói kompetenciaelvárások	24
Kumar K. A napenergia felhasználásával kapcsolatos gazdasági folyamatok fejlődése	32
Kolisznicsenkó T. Az éttermi üzletvezetés funkcionális jellemzői az innovatív gazdaságban	42
Nagy Zs. Szisztematikus áttekintés: alapelvek és lépések	47
Náitz K., Szalay Zsigmond G. Tájékoztatásos és kommunikációs technológiai szektor Németországban	54
Szóllós-Tóth A. A turizmus negatív hatásainak megjelenése és kezelése magyarországi nemzeti parkokban	66
Bányai B., Makszim Györgyné Nagy T., Magyar Z. A koronavírus járvány és a támogatási viszonyok hatása a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei vállalkozások üzleti stratégiájára	77
Moca A. Az Ukrajnai Gazdasági Kódex esetleges eltörlésének problémás kérdései	88
Pataki G. Az Európai Unió és egyéb regionális fejlesztési források lehetőségei Kárpátalja fejlesztésének vonatkozásában	97

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

Dubinszka O. A vállalkozások pénzügyi-gazdasági biztonsági szint meghatározásának módszertani ajánlásai a pénzügyi mutatók számítása alapján	109
Kovalenkó Ju. Kiegészítő pénzügyi szervezetek Ukrajna értékpapír piacán	117
Nyeizvesztina O., Trigubcsenkó J. Az ukrajnai vállalatok pénzügyi potenciáljának stratégiai fejlesztésére irányuló értéktőzsdéi mechanizmusok	130
Gulyás É., Hajdu T., Reizinger-Ducsai A. ESG indikátorok a fenntarthatósági jelentésekben – mi lehet a szerepük a pénzügyi intézményeknek?	138
Süveges G., Bozsik S., Szemán J. Tőke-és lejáratosi megfelelés állapota a magyar távhőszolgáltató vállalatoknál	154
Szemán J., Bozsik S., Süveges G. A bankszektor digitalizálása Magyarországon	163
Szocska K. Ukrajna államadóssága: jelenlegi helyzete és problémái	172

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Makarovics V. Modern üzleti elemző eszközök az üzletvezetés irányításában	184
Kovács-Rump H., Tangl A. Az IFRS-ek bevezetése az egyedi beszámolók szintjén Magyarországon: empirikus kutatás	196
Kálmán B.G., Loszkorih G., Pataki G. Modern kasztrendszer az adózásban	207
Budai E., Denich E. A számviteli beszámolók minősége hallgatói nézőpontból	220
Hurenkó T. Számviteli információ – a kintlévőségek stratégia kidolgozásának alapja	232
Otkalenkó J. Az állami szektor intézményeinek beszámolóköteles személyekkel való elszámolásának számviteli módszertana	240
Szlivká J. A szénlábnyom társadalmi, környezetvédelmi, gazdasági következményei: számviteli szempont	248
Hanuszics V. A vállalat ESG rangsorának elemzése	257
Borzán A., Szekeres B. A magyarországi vállalatok IFRS áttérésének kritikus pontjai	266
REZENZIÓ prof. Dr. Kolisznik H. által szerkesztett „Számvitel, elemzés, könyvvizsgálat, jelentéskészítés, adózás és tanácsadás fejlesztésének jelenlegi helyzete és kilátásai Ukrajnában” című kollektív monográfiára	278
Publikációs követelmények	281

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Analysis of the automotive industry development trends in Ukraine	13
Barabás Kárpáti D., Csák Philip J. Employer competence expectations induced by innovation-driven development	24
Kumar K. Development of economic processes utilizing solar energy	32
Kolisnychenko T. Functional characteristics of restaurant business management in an innovative economy	42
Nagy Zs. A systematic review: principles and steps	47
Nätz K., Szalay Zs. G. ICT-sector in Germany	54
Szóllós-Tóth A. The emergence and management of the negative effects of tourism in Hungarian national parks	66
Bányai B., Makszim Györgyné Nagy T., Magyar Z. The effect of the coronavirus on the business strategy and the support conditions of Szabolcs-Szatmár-Bereg County businesses	77
Motsa A. Regarding certain problematic issues of the possible Economic Code of Ukraine cancellation	88
Pataki G. Opportunities of European Union and other regional funding sources in relation to the Transcarpathia development	97

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Dubynska O. Development of methodological recommendations for determining the level of financial and economic security of the enterprise based on indicators of financial condition	109
Kovalenko Yu. Auxiliary financial corporations in the securities market of Ukraine	117
Nieizviestna O., Tryhubchenko Ye. Stock mechanisms of strategic development of financial potential of Ukrainian enterprises	130
Gulyás É., Hajdu T.-Z., Reizinger-Ducsai A. ESG indicators in sustainability reports – what is the role of financial institutions?	138
Süveges G., Bozsik S., Szemán Ju. Capital adequacy and maturity matching status of Hungarian district heating companies	154
Szemán Ju., Bozsik S., Süveges G. Digitalization of the banking sector in Hungary	163
Sochka K. State debt of Ukraine: current realities and problems	172

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Makarovych V. Modern business analytics tools for business management	184
Kovach-Rump H., Tangl A. The implementation of international financial reporting standards at the level of individual reports in Hungary: an empirical research	196
Kalman B.G., Loskorikh G., Pataki G. Modern caste system in taxation	207
Budai E., Denich E. Financial reports quality from the students perspective	220
Hurenko T. Accounting information as the basis for development a receivables management strategy	232
Otkalenko O. Methods of settlements accounting with accountable persons in public sector institutions	240
Slyvka Ya. Social, ecological, economic consequences of the carbon footprint: an accounting aspect	248
Hanusych V. Analysis of the company's ESG rating	257
Borzán A., Szekeres B. Critical points of Hungarian companies transition to IFRS	266
REVIEW of the Collective Monograph "Current state and prospects for the development of accounting, analysis, auditing, reporting, taxation and consulting in Ukraine" edited by Dr. Prof. H.M. Kolisnyk	278
General requirements for manuscripts	281

DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2022-2-117-129>
UDC 336.7 (477)

Юлія КОВАЛЕНКО

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансових ринків та технологій,
Державний податковий університет,
Ірпінь, Україна
ORCID ID: 0000-0002-5678-3185
Scopus Author ID: 36573842700

ДОПОМІЖНІ ФІНАНСОВІ КОРПОРАЦІЇ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ

Анотація. Сектор фінансових корпорацій (фінансовий сектор) визначено як сукупність фінансових посередників, допоміжних фінансових корпорацій та інших фінансових корпорацій, специфіка яких полягає в тому, що вони провадять фінансову та страхову діяльність відповідно до чинного законодавства, а також некомерційних організацій, які пов'язані з цими інституційними одиницями. Доведено, що в Україні відсутня більшість фінансових інститутів, що працюють на зарубіжних ринках і входять до складу сектору фінансових корпорацій. Національні та міжнародні класифікатори дали змогу включити до національного сектора фінансових корпорацій: 1) фінансові посередники (Національний банк України, інші депозитні корпорації; інститути спільного інвестування; інші фінансові посередники, крім страхових компаній і недержавних пенсійних фондів; страхові компанії; недержавні пенсійні фонди); 2) допоміжні фінансові корпорації та некомерційні організації (у сфері ринку цінних паперів, страхування та недержавного пенсійного забезпечення, інформаційних послуг); 3) інші фінансові корпорації, які є кептивними фінансовими установами. Всебічно досліджено сутність та види професійної діяльності на ринку цінних паперів, куди було віднесено такі діяльність з торгівлі фінансовими інструментами, діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами, клірингову діяльність; депозитарну діяльність, діяльність з управління активами інституційних інвесторів, діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю, а також діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів. Допоміжні фінансові корпорації на ринку цінних паперів визначено як інституційні одиниці, що функціонують в організаційно-правовій формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, провадять професійну діяльність на цьому ринку, зайняті його обслуговуванням, але не набувають у власність фінансових активів і зобов'язань, з якими вони мають справу. Підходи до сутності та структури допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів можуть істотно різнитися залежно від економік, наукових шкіл тощо, проте мають відповідати сучасним реаліям розвитку ринку.

Ключові слова: фінансовий сектор, фінансові корпорації, допоміжні фінансові корпорації, фінансові посередники, ринок цінних паперів, професійна діяльність.

JEL Classification: G19, G30

Absztrakt. A pénzügyi szervezetek szektorára (pénzügyi szektor) a pénzügyi közvetítők, a kiegészítő pénzügyi szervezetek és egyéb pénzügyi vállalatok összességét jelenti, amelyek sajátossága, hogy a hatályos jogszabályoknak megfelelően végeznek pénzügyi és biztosítási tevékenységet, valamint ide tartoznak az ilyen intézményi egységekhez kapcsolódó non-profit szervezetek is. Bebizonyosodott, hogy Ukrajnában a külföldi piacokhoz képest nincs elegendő számú pénzügyi szervezeti szektorba tartozó pénzintézet. A nemzeti és nemzetközi osztályozók lehetővé tették, hogy a pénzügyi szervezetek nemzeti szektorába bekerüljenek: 1) a pénzügyi közvetítők (Ukrán Nemzeti Bank, egyéb betéti társaságok;

közös befektetési intézmények; egyéb pénzügyi közvetítők, kivéve a biztosítókat és az önkéntes nyugdíjalapokat; biztosító társaságok; önkéntes nyugdíjalapok); 2) pénzügyi kiegészítő társaságok és non-profit szervezetek (értékpapírpiac, biztosítás és nem állami nyugdíj szolgáltatás, információs szolgáltatások területén); 3) egyéb pénzügyi szervezetek, amelyek „captive” pénzügyi intézmények. Megtörtént az értékpapír-piaci tevékenység lényegének és fajtáinak átfogó vizsgálata, amely magában foglalta az olyan tevékenységeket, mint a pénzügyi eszközök kereskedését, a pénzügyi eszközök kereskedelmének szervezését, az elszámolási tevékenységet; értéktári tevékenységet, intézményi befektetők vagyongazdálkodási tevékenységét, építési objektumok és/vagy ingatlanügyletek finanszírozására irányuló vagyongazdálkodási tevékenységet, valamint az önkéntes nyugdíjpénztári adminisztratív tevékenységet. Az értékpapírpiacra kiegészítő pénzügyi társaságnak minősülnek szervezeti és jogi formában működő részvénytársaságok, korlátolt felelősségű társaságok, vagy többlételelősségű társaságok, melyek a piacon szakmai tevékenységet folytatnak, annak szolgáltatását intézményi egységként végzik és nem szerzik meg az általuk kezelt pénzügyi eszközök és kötelezettségek tulajdonjogát. Az értékpapírpiacra működő pénzügyi leányvállalatok lényegével és szerkezetével kapcsolatos megközelítések gazdaságonként, tudományos iskolánként stb. függően jelentősen eltérhetnek, de meg kell felelniük a modern piacfejlődés realitásainak.

Kulcsszavak: pénzügyi szektor, pénzügyi szervezetek, pénzügyi kiegészítő szervezetek, pénzügyi közvetítők, értékpapírpiac, szakmai tevékenység.

Abstract. The sector of financial corporations (financial sector) is defined as a set of financial intermediaries, auxiliary financial corporations and other financial corporations, the specificity of which is that they carry out financial and insurance activities in accordance with the current legislation, as well as non-profit organizations associated with these institutional units. It is proved that in Ukraine there is no majority of financial institutions operating in foreign markets and included in the sector of financial corporations. National and international classifiers made it possible to include in the national sector of financial corporations: 1) financial intermediaries (the National Bank of Ukraine, other deposit corporations; collective investment institutions); other financial intermediaries, except insurance companies and non-state pension funds; insurance companies; non-state pension funds); 2) auxiliary financial corporations and non-profit organizations (in the field of securities market, insurance and non-state pension provision, information services); 3) other financial corporations that are captive financial institutions. The essence and types of professional activities in the securities market were comprehensively investigated, which included the following activities: trading in financial instruments, activities for organizing trading in financial instruments, clearing activities; depository activities, asset management activities of institutional investors, property management activities for financing construction projects and/or real estate transactions, as well as activities for the administration of non-state pension funds. Auxiliary financial corporations in the securities market are defined as institutional units that operate in the legal form of a joint stock company, limited liability company or additional liability company, carry out professional activities in this market, are engaged in its servicing, but do not acquire ownership of the financial assets and liabilities with which they deal. Approaches to the essence and structure of auxiliary financial corporations in the securities market may vary significantly depending on economies, schools of thought, etc., but should be consistent with the current realities of market development.

Keywords: financial sector, financial corporations, auxiliary financial corporations, financial intermediaries, securities market, professional activity.

Постановка проблеми. Інституційний розвиток допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів як системи передбачає розвиток кожного її елемента за існування взаємозв'язків між інституціями (системою формальних правил і неформальних норм, а також механізмів примусу до виконання правил і

норм та організаціями (інститутами, які впроваджують відповідну інституцію у фінансову та страхову діяльність) [3, С. 49]. Її формування передбачає створення розгалуженої інфраструктурної мережі, де здійснюється ефективна інтермедіація. Сучасний стан розвитку допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів України характеризує незавершеність інституційних трансформацій, що призводить до гальмування їх подальшого розвитку та реалізації стратегічних програм у фінансовому секторі в цілому. Важливим при цьому залишається розуміння їх сутності та складу, що відповідатиме сучасним реаліям реаліям розвитку національного ринку цінних паперів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У фахових виданнях проблематика розвитку системи допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів розглядаються з різних точок зору. Дослідженням проблем розвитку допоміжних фінансових корпорацій та ринку цінних паперів приділили увагу західні учені, зокрема П. Бернштейн, З. Боді, Дж. Ван Хор-н, Р. Габбард, А. Деміргуч-Кунт, Ф. Додд, Л. Зінгалез, Р. Колб, Р. Левін, Х. Мінські, Р. Мертон, Р. Раджан, Р. Родрігес, Л. Росс, Дж. Сакс, П. Самуельсон, Дж. Сорос та інші. При цьому потужні практичні напрацювання, які було розраховано на інші країни, не можуть бути застосовувані в інших економіках повною мірою. Адаптація цих розробок до специфіки функціонування національних ринків цінних паперів, зокрема і в Україні, викликає неабиякий науково-практичний інтерес, а також спонукає до спеціального дослідження. На нашу думку, цікавими є наукові дослідження українських учених-економістів у сфері ринку цінних паперів, таких як Л. Алексеєнко, О. Барановський, Р. Бачо, Т. Васильєва, Н. Внукова, О. Вовчак, С. Козьменко, В. Корнеєв, С. Леонов, І. Лютий, Т. Майорова, С. Міщенко, О. Мозговий, С. Науменкова, С. Онишко, В. Опарін, А. Пересада, І. Школьник та ін.

Зі свого боку можемо зазначити, що Україна має ініціювати комплексну програму подальшого розвитку допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів на основі ретельно обраних пріоритетів і широкого розповсюдження цифрових технологій, створити колективну зацікавленість у напрямку розвитку власних потужних учасників ринку цінних паперів та їх саморегулювальних організацій, що спроможні брати участь у фінансовій глобалізації в якості суб'єктів, а не об'єктів цього процесу.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є висвітлення сутності фінансових корпорацій, їх складу з виокремленням допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів.

Виклад основного матеріалу дослідження. За Системою національних розрахунків 2008 року (SNA 2008) [15] та Європейською системою національних та регіональних рахунків 2010 року (ESA 2010) [13], економіка включає п'ять секторів, зокрема сектори нефінансових корпорацій, фінансових корпорацій, загальнодержавного управління, домогосподарств і некомерційних організацій (далі – НКО), які обслуговують домогосподарства. Такого самого підходу дотримується і Україна за впровадження Класифікації інституційних секторів економіки України (далі – KICE) [2].

Усі сектори економіки складаються з інституційних одиниць – економічних одиниць, які здатні від власного імені володіти активами, приймати зобов'язання, брати участь в економічній діяльності та вступати в операції з іншими одиницями [2]. Визначено, що основними видами юридичних осіб є

корпорації (включаючи квазікорпорації), некомерційні організації, органи державного управління.

Корпораціями є інституційними одиницями, які створені спеціально з метою ринкового виробництва товарів і послуг та є джерелом прибутку чи іншої фінансової вигоди для своїх власників [2]. Варто зазначити, що термін «корпорація» у контексті КІСЕ використовується як узагальнюючий термін для всіх організацій, що орієнтовані на отримання прибутку [4]. У ринковій економіці корпорації вважаються основною інституційною формою підприємництва.

Згідно з Господарським кодексом, корпорації знаходяться у приватній власності акціонерів і пайовиків, відповідальність кожного з яких обмежена розміром капіталу, вкладеного в акції [1]. До них відносяться господарські товариства, утворені, зазвичай, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діють на основі об'єднання майна та/або підприємницької діяльності засновників (учасників), їх спільного управління, на основі корпоративних прав, у тому числі через створювані ними органи, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства [1]. Наразі визначення корпорації в національному законодавстві різняться від міжнародних підходів, де корпорація є юридичною особою і колективною власністю акціонерів, а квазікорпорація є некорпоративним підприємством, що функціонує як корпорація [14].

У КІСЕ зазначено, що «квазікорпорації – це унітарні підприємства, тобто такі, що створюються одним засновником (власником), а в усьому іншому не відрізняються від корпорацій. Кожна квазікорпорація має повний набір рахунків, який надає можливість повністю визначати потоки доходів і капіталу між нею та власником. Квазікорпораціями є державні, комунальні та приватні підприємства, підприємства споживчої кооперації, а також іноземні підприємства» [2].

У Цивільному кодексі України [12] наведено лише одну закриту класифікацію юридичних осіб – юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права. На наступному етапі класифікації вже розмежовано юридичних осіб приватного права на товариства (підприємницькі і непідприємницькі), установи та інші юридичні особи.

На ринку фінансових послуг та ринку цінних паперів замість терміну «корпорація» використовується термін «установа». Так, Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від від 12.07.01 № 2664-III, «фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку. До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, - інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг» [8].

Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV не використовує поняття корпорацій або установ, а перераховує зокрема учасників ринку цінних паперів (фондового ринку).

«Учасники фондового ринку – це емітенти, у тому числі іноземні, або особи, які видали неемісійні цінні папери, особи, які надають забезпечення, інвестори у фінансові інструменти, які набули права власності на цінні папери, адміністратори, професійні учасники ринків капіталу, особи, які провадять діяльність, пов’язану з ринками капіталу та організованими товарними ринками, об’єднання професійних учасників ринків капіталу» [7].

Отже, задля уникнення неточностей у визначенні і складі суб’єктів фінансового сектору до нього варто відносити фінансові корпорації/квазікорпорації, а також НКО, що пов’язані з ними (табл. 1).

Таблиця 1

Структура сектору фінансових корпорацій у СНР-2008*

Фінансові корпорації	
I. Фінансові посередники	1. Центральний банк: національний центральний банк; валютні поради або незалежні валютні органи, що здійснюють емісію національної валюти; центральні грошові агентства
	2. Корпорації, що приймають депозити, крім центрального банку: комерційні банки, універсальні банки, багатоцільові банки; ощадні банки; поштові жироустанови, поштові банки, жиробанки; сільські кредитні банки, сільськогосподарські кредитні банки; кооперативні кредитні банки, кредитні спілки; спеціалізовані банки або інші фінансові корпорації, якщо вони приймають депозити або випускають близькі аналоги депозитів
	3. Фонди грошового ринку
	4. Інвестиційні фонди негрошового ринку
	5. Інші фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів: фінансові корпорації, які займаються трансформацією активів в цінні папери; дилери, що займаються цінними паперами та похідними; фінансові корпорації, які займаються кредитуванням, включаючи фінансові асоціації підприємств роздрібною торгівлі, які можуть нести відповідальність за фінансовий лізинг і за особисті або комерційні фінанси; центральні клірингові організації партнерів; спеціалізовані фінансові корпорації, які надають: короткострокове фінансування для злиттів і поглинань корпорацій; фінансування експорту та імпорту; факторингові послуги; венчурний капітал і капітал для розвитку
II. Допоміжні фінансові корпорації	6. Допоміжні фінансові корпорації: страхові брокери, оцінювачі збитків і вимог, консультанти з питань страхування і пенсійного забезпечення; брокери з операцій з позиками та цінними паперами, консультанти з питань інвестування тощо; корпорації, що розміщують позики та керують випуском цінних паперів; корпорації, основною функцією яких є гарантування шляхом індосаменту векселів або аналогічних інструментів; корпорації, які займаються деривативами та інструментами хеджування; корпорації, що забезпечують інфраструктуру фінансових ринків; управляючі пенсійних фондів, взаємних фондів тощо; корпорації, що надають послуги фондової біржі та біржі страхування; бюро обміну іноземної валюти; НКО, що визнані як незалежні юридичні особи, які обслуговують фінансові корпорації; головні офіси фінансових корпорацій, які здебільшого займаються контролем фінансових корпорацій або їх груп, але самі не здійснюють операції фінансових корпорацій; центральні контролюючі органи фінансових посередників та фінансових ринків, якщо вони є окремими інституційними одиницями
III. Інші фінансові корпорації	7. Кептивні фінансові установи та лихварі: одиниці, які є юридичними особами, такі як трасти тощо; холдингові корпорації, які є тільки власниками активів групи дочірніх корпорацій, основним видом діяльності яких є володіння групою одиниць без надання будь-яких інших послуг підприємствам, власниками акціонерного капіталу яких вони є; одиниці, які надають фінансові послуги, використовуючи виключно власні кошти або кошти, надані спонсором широкому колу клієнтів, і приймають фін. ризик дефолту боржників (лихварі; корпорації, зайняті кредитуванням коштами від спонсора; ломбарди, які зайняті переважно кредитуванням)
	8. Страхові корпорації
	9. Пенсійні фонди

* Складено на основі [2; 10; 15]

СНР і КІСЕ поділяють сектор фінансових корпорацій на три широких класи – фінансові посередники, допоміжні фінансові корпорації та інші фінансові корпорації, де виділено дев'ять окремих підсекторів. «Фінансові посередники – це інституційні одиниці, які беруть зобов'язання від свого імені з метою придбання фінансових активів шляхом здійснення фінансових операцій на ринку (вони включають також страхові корпорації та пенсійні фонди). Допоміжні фінансові корпорації представляють інституційні одиниці, які в основному зайняті обслуговуванням фінансових ринків, але не набувають у власність фінансових активів і зобов'язань, з якими вони мають справу. Інші фінансові корпорації представляють інституційні одиниці, що надають фінансові послуги, при цьому основна частина їх активів і зобов'язань не продається на відкритих фінансових ринках» [2; 15]. Діяльність, яка є допоміжною для посередницької, може здійснюватись як вторинна традиційними фінансовими посередниками або окремими спеціалізованими допоміжними фінансовими одиницями, які не займаються як своєю основною діяльністю мобілізацією коштів або наданням кредитів за свій рахунок [11, С. 127].

В Україні перелік фінансових корпорацій є відмінним від аналогів інших країн (табл. 2).

Таблиця 2

Організаційна структура фінансового сектору України*

Споживачі/ постачальники фінансових ресурсів	Фінансові посередники	Допоміжні фінансові корпорації	Інші фінансові корпорації	Регулятори
	ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР			
Уряд Регіональні і місцеві органи управління Державні нефінансові корпорації Інші нефінансові корпорації Інші фінансові корпорації Домогосподарства Некомерційні організації, що обслуговують домогосподарства	Депозитні: НБУ Банківські установи Кредитні спілки Недепозитні: Інститути спільного інвестування Недержавні пенсійні фонди Страхові компанії Інші кредитні установи Юридичні особи публічного права Фінансові компанії	На ринку цінних паперів: Брокери з цінних паперів Управляючі цінними паперами Андерайтери Компанії з управління активами Депозитарії Депозитарні установи Організатори торгівлі Клірингові установи У сфері страхування та недержавного пенсійного забезпечення: Страхові агенти Страхові та перестрахові брокери Аварійні комісари Актуарії Адміністратори недержавних пенсійних фондів Консультанти	Кептивні фінансові установи та кредитори грошей: Довірчі товариства Холдингові компанії Дочірні фірми, які заробляють капітал на відкритих ринках для материнських компаній Лихварі Ломбарди	Міністерст- во фінансів України Національ- ний банк України Національ- на комісія з цінних паперів та фондового ринку Антимоно- польний комітет України Саморегу- лівні організації Об'єднання професій- них учасників

Продовження табл. 2.

Споживачі/ постачальники фінансових ресурсів	Фінансові посередники	Допоміжні фінансові корпорації	Інші фінансові корпорації	Регулятори
	ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР			
		У сфері інформаційних послуг: Бюро кредитних історій Рейтингові агентства Інформаційні агентства Незалежні фінансові консультанти Інвестиційні радники Фінансові аналітики		

* Складено на основі [4; 5; 9; 11]

До допоміжних фінансових корпорацій в Україні відносяться суб'єкти, що займаються допоміжною діяльністю у таких сферах, як:

а) ринок цінних паперів – брокери з цінних паперів і похідних, управляючі цінними паперами, андеррайтери, компанії з управління активами, депозитарії, депозитарні установи, організатори торгівлі, клірингові установи;

б) страхування та недержавне пенсійне забезпечення – страхові агенти; страхові та перестрахові брокери; аварійні комісари; актуарії; адміністратори недержавних пенсійних фондів; консультанти зі страхування та недержавного пенсійного забезпечення;

в) інформаційні послуги – бюро кредитних історій, рейтингові агентства, інформаційні агентства, незалежні фінансові консультанти, інвестиційні радники, фінансові аналітики (табл. 2).

Щодо допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів, то вони у своїй діяльності керуються Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV і підпадають під визначення професійних учасників ринку цінних паперів – юридичних осіб, що функціонують в організаційно-правовій формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, що провадять на ринках капіталу професійну діяльність [7].

На ринку цінних паперів здійснюються такі види професійної діяльності:

- 1) діяльність з торгівлі фінансовими інструментами;
- 2) діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами;
- 3) клірингова діяльність;
- 4) депозитарна діяльність;
- 5) діяльність з управління активами інституційних інвесторів;
- 6) діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю;
- 7) діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів [7].

Види професійної діяльності на ринку цінних паперів та їх різновиди наведені у табл. 3.

Таблиця 3

Види професійної діяльності на ринку цінних паперів в Україні*

№	Вид професійної діяльності	Складові виду професійної діяльності
1	Діяльність з торгівлі фінансовими інструментами	1) субброкерська діяльність; 2) брокерська діяльність; 3) дилерська діяльність; 4) діяльність з управління портфелем фінансових інструментів; 5) інвестиційне консультування; 6) андеррайтинг та/або діяльність з розміщення з наданням гарантії; 7) діяльність з розміщення без надання гарантії
2	Професійна діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами	1) діяльність з організації торгівлі цінними паперами на регульованому фондовому ринку; 2) діяльність з організації торгівлі цінними паперами на фондовому БТМ; 3) діяльність з організації торгівлі облигаціями на ОТМ облигацій
3	Клірингова діяльність	1) клірингова діяльність з визначення зобов'язань; 2) клірингова діяльність центрального контрагента.
4	Депозитарна діяльність	1) депозитарна діяльність Центрального депозитарію; 2) депозитарна діяльність Національного банку України; 3) депозитарна діяльність депозитарної установи; 4) діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування; 5) діяльність із зберігання активів пенсійних фондів.
5	Діяльність з управління активами інституційних інвесторів	1) діяльність з управління активами; 2) діяльність з управління іпотечним покриттям.
6	Діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю	
7	Діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів	

* Складено на основі [7]

Діяльність з торгівлі фінансовими інструментами провадиться інвестиційними фірмами, що створюються у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, для яких операції з фінансовими інструментами є виключним видом діяльності. До неї віднесено такі види діяльності:

1) субброкерська діяльність – діяльність інвестиційної фірми з прийняття від клієнтів замовлень на укладення деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів за рахунок клієнтів і надання відповідних замовлень для виконання іншої інвестиційній фірмі, яка здійснює брокерську діяльність;

2) брокерська діяльність – діяльність інвестиційної фірми з укладення деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів за рахунок та від імені клієнтів або за рахунок клієнтів, але від свого імені;

3) дилерська діяльність – діяльність інвестиційної фірми з укладення деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів від свого імені та за власний рахунок;

4) діяльність з управління портфелем фінансових інструментів – діяльність інвестиційної фірми з управління портфелями фінансових інструментів, які складаються з одного або більше фінансових інструментів, в інтересах клієнтів. Інвестиційна фірма має право укласти договори про управління портфелем фінансових інструментів з фізичними та юридичними особами. Договір про управління портфелем фінансових інструментів не може укладатися інвестиційною фірмою з компанією з управління активами. Мінімальна сума договору про управління портфелем фінансових інструментів з одним клієнтом-фізичною особою встановлюється НКЦПФР;

5) Інвестиційне консультування - це діяльність інвестиційної фірми з надання індивідуальних рекомендацій клієнту на його вимогу або з ініціативи інвестиційної фірми щодо укладення деривативних контрактів, договорів про заміну сторони деривативного контракту, вчинення правочинів щодо фінансових інструментів та валютних цінностей;

6) андеррайтинг – діяльність, яка провадиться інвестиційною фірмою від свого імені та/або від імені емітента або Oferenta за винагороду відповідно до умов договору андеррайтингу;

7) діяльність з розміщення без надання гарантії – діяльність, яка провадиться інвестиційною фірмою від імені емітента або Oferenta відповідно до умов договору про організацію розміщення. За договором про організацію розміщення інвестиційна фірма зобов'язується на умовах та в строки, визначені проспектом цінних паперів, діючи від імені емітента або Oferenta, організувати розміщення заздалегідь обумовленого обсягу цінних паперів емітента або Oferenta [7].

Щодо професійної діяльності з організації торгівлі фінансовими інструментами, то це стосується, біржової діяльності, зокрема багатостороннього торговельного майданчика (далі – БТМ) – багатосторонньої системи, що управляється оператором багатостороннього торговельного майданчика і у встановленому НКЦПФР порядку та згідно з визначеними таким оператором БТМ недискреційними правилами забезпечує взаємодію третіх сторін щодо купівлі-продажу фінансових інструментів (укладання деривативних контрактів), результатом чого є договори (контракти), а також оператора організованого торговельного майданчика (далі – оператор ОТМ) – акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, що здійснює управління та забезпечує функціонування організованого торговельного майданчика на підставі ліцензії, виданої НКЦПФР [7].

Особами, які провадять *клірингову діяльність*, є клірингові установи, оператори організованого ринку, Центральний депозитарій цінних паперів та Національний банк України. Центральний депозитарій цінних паперів,

клірингова установа, оператори організованого ринку (у тому числі товарні біржі) до початку провадження клірингової діяльності повинні у встановленому законодавством порядку зареєструвати в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку правила клірингу, які визначають загальний порядок здійснення клірингової діяльності. Зміни до правил клірингу реєструються в порядку, встановленому для реєстрації правил клірингу [7].

Депозитарна діяльність провадиться учасниками ринків капіталу відповідно до законодавства про депозитарну систему України [7]. Основним нормативним актом, що її регулюють, є Закон України «Про депозитарну систему України» від 06.07.2012 № 5178-VI, відповідно до якого депозитарна система України – це сукупність учасників депозитарної системи (рис. 1) та правовідносин між ними щодо ведення обліку цінних паперів, прав на цінні папери і прав за цінними паперами та їх обмежень, що встановлюються в системі депозитарного обліку цінних паперів, у тому числі внаслідок проведення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів [6]. До професійних учасників депозитарної системи віднесено Центральний депозитарій та депозитарні установи. Центральний депозитарій забезпечує формування та функціонування системи депозитарного обліку цінних паперів. Він веде депозитарний облік всіх емісійних цінних паперів, крім тих, облік яких веде НБУ за Законом. В Україні може існувати лише один Центральний депозитарій. Депозитарна установа відповідно до отриманих від Центрального депозитарію та/або НБУ депозитарних активів провадить діяльність з депозитарного обліку та обслуговування обігу цінних паперів і корпоративних операцій емітента на рахунках у цінних паперах депонентів, а також на власному рахунку в цінних паперах, на якому обліковуються цінні папери, права на цінні папери та обмеження прав на цінні папери, що належать такій депозитарній установі [6].

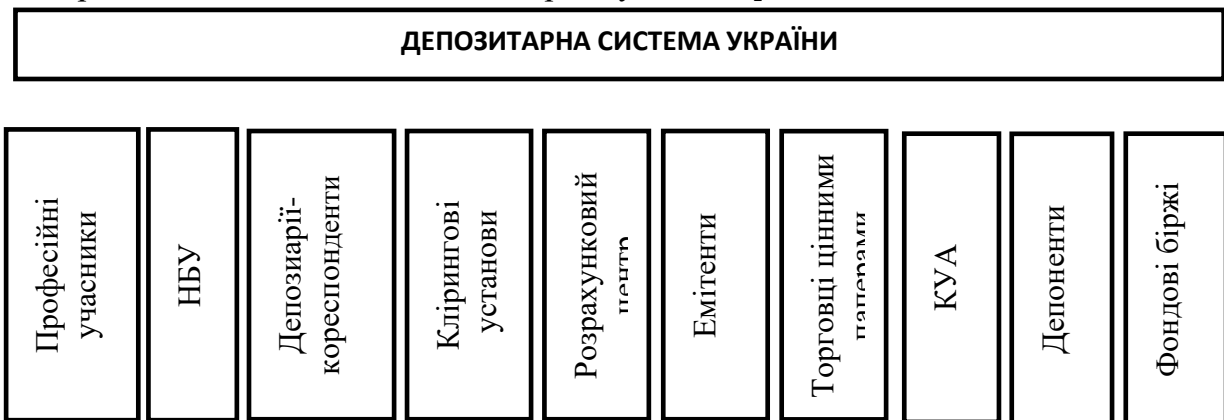

Рис. 1. Учасники депозитарної системи України*

* Побудовано на основі [6]

Діяльністю з управління активами інституційних інвесторів є професійна діяльність учасника ринків капіталу – компанії з управління активами (КУА), що провадиться нею за винагороду від свого імені або на підставі відповідного договору з інституційними інвесторами, чи професійна діяльність учасника ринків капіталу – іншої фінансової установи, що провадиться нею на підставі договору з емітентом іпотечних облігацій [7].

Діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю – це професійна діяльність учасника ринків капіталу - управителя, що провадиться ним за винагороду від свого імені на підставі відповідних договорів (відповідного договору) щодо управління майном з установниками (установником) управління майном. Діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю регулюється Законом України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» та іншими актами законодавства, якими регулюються фінансові механізми здійснення інвестиції у будівництво.

І, нарешті, діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів – це професійна діяльність учасника фондового ринку - адміністратора недержавного пенсійного фонду, що провадиться ним за винагороду від свого імені та на підставі відповідного договору з недержавним пенсійним фондом. Діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів регулюється спеціальним законодавством.

Отже, проведені дослідження дозволяють визначити допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів як інституційних одиниць, що функціонують в організаційно-правовій формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, провадять професійну діяльність на цьому ринку, зайняті його обслуговуванням, але не набувають у власність фінансових активів і зобов'язань, з якими вони мають справу.

Висновки і перспективи подальших досліджень Отже, сектор фінансових корпорацій (фінансовий сектор) визначено як сукупність фінансових посередників, допоміжних фінансових корпорацій та інших фінансових корпорацій, специфіка яких полягає в тому, що вони провадять фінансову та страхову діяльність відповідно до чинного законодавства, а також НКО, які пов'язані з цими інституційними одиницями. Як показує досвід, в Україні відсутня більшість фінансових інститутів, що працюють на зарубіжних ринках і входять до складу сектору фінансових корпорацій. Національні та міжнародні класифікатори дали змогу включити до національного сектора фінансових корпорацій таких учасників: 1) фінансові посередники (НБУ, інші депозитні корпорації; інститути спільного інвестування); інші фінансові посередники, крім страхових компаній і недержавних пенсійних фондів; страхові компанії; недержавні пенсійні фонди); 2) допоміжні фінансові корпорації та НКО (у сфері ринку цінних паперів, страхування та недержавного пенсійного забезпечення, інформаційних послуг); 3) інші фінансові корпорації, які є кептивними фінансовими установами.

До професійної діяльності на ринку цінних паперів було віднесено такі: діяльність з торгівлі фінансовими інструментами; діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами; клірингова діяльність; депозитарна діяльність; діяльність з управління активами інституційних інвесторів; діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю; діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів. Подано авторське визначення допоміжних фінансових

корпорацій на ринку цінних паперів як допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів як інституційних одиниць, що функціонують в організаційно-правовій формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, провадять професійну діяльність на цьому ринку, зайняті його обслуговуванням, але не набувають у власність фінансових активів і зобов'язань, з якими вони мають справу.

Підходи до сутності та структури допоміжних фінансових корпорацій на ринку цінних паперів можуть істотно різнитися залежно від економік, наукових шкіл тощо. Але цілком очевидно, що їх склад не може бути статичним, і з розвитком економіки відбувається активізація фінансових відносин, що позначається на зміні підходів до їх віднесення і регулювання. Отже, для вироблення ефективних форм управління та взаємодії у сфері ринку цінних паперів необхідно привести сучасну теорію фінансів у відповідність до сучасних реалій та практики професійної діяльності на ринку.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.03 р. № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15> (дата звернення: 27.05.2022)
2. Класифікація інституційних секторів економіки України: Наказ Державної служби статистики України від 03.12.2014 № 378 (зі змінами, затвердженими наказом Держстату від 25.02.2020 №85). URL: https://ukrstat.gov.ua/klasf/st_kls/op_kise_2016.htm (дата звернення: 27.05.2022)
3. Коваленко Ю. М. Використання категоріального апарату інституційної теорії у фінансовому секторі економіки. Світ фінансів: наук. журнал / Тернопільський національний економічний університет, 2010. №4. С. 39-49.
4. Коваленко Ю. М. Финансовый сектор в финансовой системе: теоретический аспект. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015. № 6 (171). С.35–42 (Серія «Економіка»).
5. Податковий потенціал фінансових та нефінансових корпорацій України: монографія; за науковою ред. д.е.н., професора С. В. Онишко. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 282 с.
6. Про депозитарну систему України: Закон України від 06.07.2012 № 5178- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text> (дата звернення: 27.05.2022)
7. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: закон України від 23.02.2006 №. 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 27.05.2022)
8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України: від 12.07.01 р. № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (дата звернення: 27.05.2022)
9. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: кол. монографія; за ред. С. В. Онишко. Ірпінь: НУДПСУ, 2016. 452 с.
10. Розвиток фінансових посередників у турбулентних умовах функціонування національної економік: кол. монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука. Чернігів: ЧНТУ, 2017. 200 с.
11. Фінансовий ринок: у 2-х т. / Коваленко Ю. М.; Ковернінська Ю. В., Онишко С. В., Кужелев М. О. та ін.; кер. авт. кол. і наук. ред. Ю. М. Коваленко. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. Т. 1. 442 с.
12. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
13. European system of accounts (ESA 2010). URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5925693/KS-02-13-269-EN.PDF/44cd9d01-bc64-40e5-bd40-d17df0c69334> (дата звернення: 27.05.2022)

14. Money–Statistics–Handbooks, manuals, etc. Finance–Statistics–Handbooks, manuals, etc. I. International Monetary Fund. HG219. M66 2000. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/mfs/manual/pdf/mmfFT.pdf> (дата звернення: 27.05.2022)
15. System of National Accounts 2008 (2008 SNA). URL: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp> (дата звернення: 27.05.2022)

REFERENCES

1. [Legal Act of Ukraine] (2003). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15> [in Ukrainian].
2. Klasyfikatsiia instytutsiinykh sektoriv ekonomiky Ukrainy (2014). URL: https://ukrstat.gov.ua/klasf/st_kls/op_kise_2016.htm [in Ukrainian].
3. Kovalenko, Yu. M. (2010) Vykorystannia katehorialnoho aparatu instytutsiinoi teorii u finansovomu sektori ekonomiky [Use of the categorical apparatus of institutional theory in the financial sector of the economy]. *Svit finansiv*. Ternopilskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet, 4, 39–49 [in Ukrainian].
4. Kovalenko, Yu. M. (2015) Fynansovii sektor v fynansovoi systeme: teoretycheskyi aspekt [Financial sector in the financial system: theoretical aspect]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 2015, 6 (171), 35–42 (Serii «Ekonomika») [in Russian].
5. Podatkovi potentsial finansovykh ta nefinansovykh korporatsii Ukrainy [Tax potential of financial and non-financial corporations of Ukraine]. Onyshko S.V. (ed). Irpin: Universytet DFS Ukrainy, 2021. [in Ukrainian].
6. [Legal Act of Ukraine] (2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text> [in Ukrainian].
7. [Legal Act of Ukraine] (2006). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> [in Ukrainian].
8. [Legal Act of Ukraine] (2001). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> [in Ukrainian].
9. Rehuliatyvnyi potentsial finansovoho rynku v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Regulatory potential of the financial market in the face of global challenges]. Onyshko S.V. (ed.). Irpin: NUDPSU, 2016 [in Ukrainian].
10. Rozvytok finansovykh poserednykiv u turbulentnykh umovakh funktsionuvannia natsionalnoi ekonomiky [Development of financial intermediaries in the turbulent conditions of the functioning of the national economy]. Ilchuk V. P. (ed). Chernihiv: ChNTU, 2017. [in Ukrainian].
11. Finansovyi rynek [Financial market]. Kovalenko, Yu. M. (ed). Irpin: Universytet DFS Ukrainy, 2018, T. 1 [in Ukrainian].
12. [Legal Act of Ukraine] (2003). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
13. European system of accounts (ESA 2010). URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5925693/KS-02-13-269-EN.PDF/44cd9d01-bc64-40e5-bd40-d17df0c69334> (last accessed: 27.05.2022)
14. Money–Statistics–Handbooks, manuals, etc. Finance–Statistics–Handbooks, manuals, etc. I. International Monetary Fund. HG219. M66 2000. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/mfs/manual/pdf/mmfFT.pdf> (last accessed: 27.05.2022)
15. System of National Accounts 2008 (2008 SNA). URL: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp> (last accessed: 27.05.2022)

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. Вип. 2 (2022) / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович [та ін.] ; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. – Берегове : ЗУІ, 2022. – 286 с. – Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Відповідальний за випуск:

Роберт БАЧО

Технічний редактор:

Вікторія МАКАРОВИЧ

Коректура англomовного тексту

Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:

Габор ПОТОКІ

УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Друк наукового журналу здійснено за підтримки уряду Угорщини

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90200 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 7637 від 19 липня 2022 року.

Надруковано: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Підписано до друку 20.02.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 23,24.

Формат 70x100/16. Замовл. №458.

Тираж 50.